

Fidget Spinners on Shabbat

משחק ספינר בשבת

סיכום

Obviously, if there lights and sounds, one may not use them on Shabbat.

Shabbat is for learning, older should not be playing games.

Toys aren't muktzeh for Sepharadim like old balls were

R' Oshri Azoulay – but if it's for concentration, even Gedolim can use it, but don't go overboard. Go learn!

R' Elchanan Prince.

1. Refuah beShabbat: Even if it's for Refuah, it's not a problem, since it's not Nikkar, also because healthy people also do it. Many Poskim even allow one to take ritalin, and this is certainly better. The SSK permits exercising with random things rather than tools that are meyuchadim for exercise.
2. Toys on Shabbat: normal games are an issue of Bittul Torah, but this isn't going to cause any Bittul Torah. All the more so now that some are mattir playing chess.
3. Muktzeh: definitely not relevant to the issue of Litzur al Pi Tzelochito
4. It's really addicting. Orchot Shabbat actually quoted Chazon Ish and Rav Chaim Kanievsky saying that's called Tzorech for him
5. If there's some parts that have to be tightly attached, an adult can't do that part.
6. Lights are a problem, got to check to see what it its
7. In Shul and Yeshiva: Can't use it at the expense of your neighbors, lack of Kavod Beit HaKenesset, Cherdat Kodesh! Shiviti Hashem. Daven at home if you be'emet can't concentrate without it. It also causes Sichah beteilah in shul as people try to show off to each other in how they can spin it.
8. Probably not an issue of holding an item while praying
9. Rumo Shel Olam! Have to be so careful!

כותרת

[הרב אלחנן פרינץ](#)

ספינר בשבת

שאלה

לאחרונה ישנו דבר שמצוי אצל ילדים רבים הקרוי ספינר. דבר זה הינו מורכב בדר"כ משלושה משקולות בצדדים, אשר על ידי שיווי משקל מסובב אותם הילד על ידו (או מקום אחר בגופו). לאחרונה ממליצים על כך אנשי מקצוע רבים, באומרם שדבר זה מסייע לתלמידים עם בעיות קשב וריכוז. ונשאלנו, האם מותר לסובב את זה בשבת.

נערך על ידי הצב"י מרדכי הלל ג'וואהרי

תשובה

המשנה ברורה (שא, סק"ז) כתב: "וכן מותר לטייל אפילו אם כונתו להתעמל ולהתחמם משום רפואה מ"מ שרי כיון דלא מוכחא מילתא שעושה כן לרפואה אבל אסור לרוץ כדי שיתחמם לרפואה כיון דמוכחא מילתא ואסור משום שחיקת סממנין". וממילא כיוון דאינו ניכר שהוי לרפואה יש מקום להתיר. וכבר כתב בשו"ת ציץ אליעזר (ו, ד) להתיר להשתמש בדבר המחזק את שריר כף היד בשבת, כיוון שאין מתעייפים ומזיעים מכלי זה, וציין בייחוד שאין ניכר שעושה זאת לצורך בריאותו דהרי גם בריאים מתאמנים בו. ואכן, אנכי ראיתי דגם אנשים שאין להם בעיית קשב וריכוז משחקים בזה. ולפיכך, כיוון דגם בריאים משתמשים בזה ואין הדבר גורם להזעה וכו' לכאורה אין איסור לשחק בו בשבת.

יתרה מכך, אם התירו לקחת רטלין בשבת (עיין שו"ת אבני דרך ז, סד) דבזה מיירי בכדור שהיה מקום לחוש לגזירת שחיקת סממנים על אחת כמה וכמה הכא, דגורם לרוגע ולחידוד בריכוז בעת לימודו, באופן שאינו לוקח כדור. וכבר כתב בשו"ת מנחת יצחק (א, קח) להתיר לקחת תרופה בשביל להתרכז בלימוד התורה, וממילא מדוע הכא נחמיר. בייחוד דיוודעים אנו דבשבת צריך יותר לעסוק בתורה דלכך ניתנו השבתות (עיין שולחן ערוך רצ, ב).

ונראה להוסיף עוד בזה את דברי השמירת שבת כהלכתה (לד, כב) שביאר: "אין לעשות תרגילים בכלי קפיצי לשם חיזוק שרירי הגוף, אבל מותר לעשות תרגילים פשוטים ביד, ואף בכלים פשוטים המיוחדים ליד" (וע"ע בספר עובדין דחול ה, כה).

אולם יש לעיין מצד משחקים בשבת. ומצינו דכתב המגן אברהם (שלה, סק"ח) לגבי משחקים שבמקום שנהגו להקל אין למחות בידם (וכ"כ המשנה ברורה סק"א. ואגב עיי"ש דחשש למושב לצים במשחק מה שאינו שייך אצלנו). ומובא במגן אברהם (שא, סק"ד): "אע"פ שאסור לראות דיוקנאות... מ"מ אם הראי' עונג לו מותר. והב"ח פ' דמותר לרוץ כדי לראות דבר עונג". ונראה דנידוננו קל ממשחקים המצויים. שכן בדרך כלל משחקים מבזבזים את הזמן (ומבטלים אותו מתורה), ואילו הכא אין בזה בזבז זמן ומניעה מלימוד תורה אלא להיפך (ואם התירו שחמט[1] מדוע נחמיר בזה, עיין בזה בשו"ת אבני דרך ח, רצ. ובספר פסקי תשובות שלח אות יג). ואמנם כתב הרוקח (נה) שטור שמעון חרבה כי שיחקו בשבת, אך הדגיש שזה היה בגלל שביטלו תורה (עקב משחקם), מה שאינו קיים אצלנו.

אגב, פשיטא שאין מקום לאסור מצד מוקצה, את"ל כיוון יכול לייחודו מראש. אולם נראה דאין צורך בכך, שהרי כל הגזירה במשחק משום מוקצה היתה משום שאינו ראוי לצור בו ע"פ צלוחיתו (שמאוס ומטונף), מה שלא ניתן למימר לגבי הספינר.

ובעודי בזה אעיר כי ילדים המסובבים את הספינר יום יום קשה להם מאוד לעזוב זאת, וראיתי שהובא בארחות שבת (יט הערה קח) בהאי לישנא: "וכתב לן הגר"ח קניבסקי שליט"א לגבי מקרה שאדם רגיל לטלטל חפצים מחמת שיעמום כמתעסק בעלמא ללא צורך כלל אך אם יורו לו שהדבר אסור קשה לו מאד להמנע מרוב הרגלו, שהחזון איש הורה בזה דחשיב צורך והרי זה מותר".

אלא שראוי לעורר ולהעיר שישנם משחקים מסוג זה מחברות שונות המצריכים גם הרכבה שיש בה תקיעת המשקולות בצדדים, ולפי"ז אם צריך לחברם בחוזק (ולא סגי בהנחתם), הרי יש בזה איסור של מלאכת בונה - תוקע. כלומר, באופן זה שצריך לתקוע יהיה אסור לגדול לחברו חזרה בתקיעה (שכן עיקר המשחק אינו בפירוק בהרכבה, אלא לסובבו), ואילו לקטן יהיה מקום להתיר.

ואם ייצרו ספינר שבעת סיבובו יידלקו אורות בצדדים, וודאי שלא יהא לזה היתר בשבת. ובדור בו בכל עת מפתחים ומשכללים את המשחקים חובה עלינו להתבונן היטב מה עומד לפנינו.

העולה לדינא

הספינר (שתואר בשאלה) מותר לסובב אותו בשבת.

ספינר בבית הכנסת

בהמשך למה שעניינו לגבי משחק הספינר בשבת (ושם תיארנו כיצד הוא נראה), נשאלנו האם מותר לסובב אותו בבית הכנסת ובבית המדרש.

תשובה

לענ"ד ראוי להחמיר בזה שלא להכניסו לשם, שכן אף אם ע"י שיסובב אותו יוכל יותר להתרכז בתפילתו, כיצד יכול לעשות זאת על חשבון חבירו שמתפלל (ועלול להוציאו מהריכוז). ואמנם הרעש שלא אינו גדול, אך בבית אלקים נהלך ברגש וצריך לנהוג בו חרדת קודש ולהקפיד על שקט מוחלט. וכבר כתב הבן איש חי (פרשת יתרו אות ט) שבכל מה שיכולים אנו להרבות בכבוד שמים ולגרום להשראת שכינה חייבים לעשות.

לא לחינם פתח הרמ"א את חיבורו על השולחן ערוך בהבאת דברי הרמב"ם במורה נבוכים (חלק שלישי, פרק נב): "כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כשיבתו ותנועתו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו והרחבת פיו ברצונו הוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדיבורו במושב המלך, כל שכן כשישים האדם אל ליבו שהמלך הגדול, הקב"ה, אשר מלוא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו". איננו יכולים להיות בבית הכנסת כמו שאנו נמצאים במקומות אחרים. בעומדנו לפני מלך מלכי המלכים אנו צריכים להיות עומדים רק עמו בלי להתעסק בדבר.

וכי היה עולה על דעת מאן דהו, להתיר לאדם שיכול להתרכז בתפילה כשיש לו ניגוני רקע, שישים אוזניות ויתפלל כך. וודאי שלא. ה"ה הכי, כיצד יעלה על ליבנו להתיר לאדם בשביל להתרכז, לעמוד בחוסר כבוד מול הבורא כאשר הוא מסובב בידו את הספינר.

וביחוד, דהאדם עלול להפריע לסובבים אותו. וכבר כתב הרמ"א בהלכות יום הכיפורים (תריט, א): "ואל ישנה אדם ממנהג העיר אפילו בניגוניה או בפיוטים שאומרים", ומקורו במהרי"ל (והובא בדרכי משה): "אל ישנה אדם ממנהג העיר, ואפי' בניגוני אל ישנה ממנהגי העיר. וכן בסליחות שאומרים שם". וביאר המגן אברהם (סק"ז) דהטעם דאסור לשנות את הניגון משום שמבלבל דעת הקהל. כלומר, זה אינו מצד ההלכה אלא מכח שמפריע לקהל להתרכז בתפילה השגורה בפיה בניגון המקובל בידם. וממילא ה"ה אם ע"י הספינר מפריע לקהל, כיצד יוכל לעשות זאת בשעת התפילה.

ואם יאמר האדם דבלי זה הוא איננו יכול להתפלל, אזי שלא יתפלל בבית הכנסת (אלא בביתו). וידועים דברי הגמרא במסכת עירובין (מה, א): הבא מן הדרך אל יתפלל שלשה ימים. כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל. כמו כן, שמואל ורב פפא לא התפללו בבית בו הסיח ניהוח התבשילים את דעתם. כלומר, מי שלא יכול להתרכז בתפילה, אין הוא צריך להתפלל. ואמנם כבר כתבו התוספות בברכות (יז, ב): "אנו, בשום פעם אין אנו מכוונים היטב", אך אף שנתיר לאדם להתפלל, גם כשאנו מכוון, לא נראה לי להתיר לאדם שלא יכול להתרכז, לעשות מעשה, על חשבון חבירו.

כמו כן, שמעתי שהדבר עלול לגרום לשיחות בטלות, כגון: האם אתה יכול לסובב באופן... כמה עלה לך, איפה ניתן להשיג ועוד. וכבר כתב המשנה ברורה (קנא, סק"ב): "היורא וחרד לדבר ה' ישים תמיד עיניו ולבו לזה שלא לדבר שום דברים בטלים בביהכ"נ וביהמ"ד והמקום הזה יהיה מיוחד אצלו רק לתורה ולתפילה".

בתשובה זו לא נכנסתי כלל לעניין החזקת חפץ בתפילה, שכן אף שמובא סמ"ק (מצוה יא) ש"בשעת תפילה לא יאחו שום דבר בידו, שלא יסיח דעתו". ופסק מרן (צו) שאין להחזיק חפץ בתפילה. לפי טעמי האיסור להחזיק, יתכן שספינר יהא מותר, שכן לפי רש"י (ברכות כג, ב) האיסור הוא מפני "שאינ דעתו מיושבת עליו בתפילה, שהרי לבו תמיד עליהן שלא יפלו מידו... הרי אלו כיוצא בהן – לענין תפילה, שדואג עליהן שלא תפול הסכין ותזיקנו, והקערה תשפך, והמעות יאבדו, והככר יטנף". ולכאורה זה אינו שייך בספינר, שכן הוא אינו דואג שמא ייפול, אלא זה מסייע לו לתפילה. כמו כן, רבנו יונה (ברכות יד, ב ברי"ף) ביאר שהמשותף לכל הדוגמאות שהגמרא הביאה שאם יפלו יגרם לאדם הפסד, אולם בספינר אם ייפול לא יגרם לו הפסד (שכן מצוי שהוא נופל, ולא קורה לו דבר). וע"ע במשנה ברורה (צו, סק"ה).

והתלבטתי אם לסיים דברינו במובא בגמרא במסכת ברכות (ו, ב): "כרם זלת לבני אדם אמר ליה: אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן". שלא נגיע לזלזל חלילה אף במעט רעש (או החזקת חפץ בתפילה). שכן הדבר חמור מאוד להוציא את אדם אחר מריכוז בתפילה.

העולה לדינא

אין לטובב את הספינר בבית הכנסת בשעת התפילה אף אם לא יכול להתרכז בלי זה.

[1] ועיין בברכי יוסף (שלח, סק"א) שכתב כי ההיתר של הרבנים ששיחקו שחמט בשבת, היה מפני שסבלו ממרה שחורה, וכדי להסיח את דעתם מן הדאגות, שיחקו. וממילא גם למחמירים הכא בספינר שנועד לכעין הרגעה וסיוע בריכוז, לא יהא מקום להחמיר.

"דין"

הידברות, הרב הלל מאיורס

קו ההלכה, הרב אושרי אזולאי